

ŽILVINAS SVIGARIS

Stogastulpių simbolika: anapus estetikos slypintis matmuo

Santrauka

Dzūkijos ar Aukštaitijos pakeles, kryžkeles, miestelių parkus dar ir šiandien puošia įvairiausių formų ir stilių dažniausiai saulėtais vadinami stogastulpiai bei koplytstulpiai. Nors esama nemažai studijų, skirtų jų klasifikavimui, stilistikos ir simbolių raidos tyrimams, verta susimąstyti, o kas gi slypi už šios estetinės ir simbolinės raiškos? Kaip ji atveria patį kūrėją – lietuvių? Ką šie kūriniai pasako apie lietuviškąją tapatybę? Dauguma šiandien Lietuvoje vykstančių reiškinių, o paradoksaliai, net ir tautinės tapatybės bei lietuviško saviidentiteto paieškos, neretai paklūsta išoriškai primestiems suprekinotos kultūros scenarijams. Tad straipsnyje bandysime suvokti senąsias autentiškas

tradicines lietuvių vertybes ir apmąstyti veiksmingus orientyrus, kurie šiomis globalizacijos ir eurointegracijos sąlygomis padėtų išsaugoti lietuvišką tapatumą.

Straipsnyje keliami lietuvių tapatybei reikšmingi klausimai: ar galima medinius stogastulpius ir koplytstulpius nagrinėti kaip lietuvių būdą bei jo pasaulėžiūrą atveriančius fenomenus? Jei taip, ką nurodo jų estetinė išvaizda, kas slypi už stogastulpių stogelių simbolikos ir apie ką prabyla koplytstulpių koplytėlės simboliai? Ką byloja daugiaaukštės stogastulpių ir koplytstulpių konstrukcijos? Apmąstant šiuos klausimus, pasitelkiamos istorinės stogastulpių ir koplytstulpių nuotraukos, kitų mokslininkų tyrimai bei įžvalgos.

Esminiai žodžiai: stogastulpiai, koplytstulpiai, Rūpintojėlis, lietuvių tapatybė.